

Напрями роботи основних органів, орієнтованих на реалізацію антикорупційної політики в Україні

Азімов Керім Рафаелович¹

Опубліковано	Секція	УДК
03.09.2024	Право	342

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13638886>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Репрезентована наукова стаття присвячена питанням напрямів роботи основних органів, орієнтованих на реалізацію антикорупційної політики в Україні. Акцентовано увагу й доведено, що поточна модель публічної антикорупційної політики передбачає залученість широкого кола державних органів. Підкреслено й сфокусовано увагу на аргументах у частині безальтернативності представленого підходу в нинішніх умовах.

Для забезпечення повноти і всебічності дослідження, розглянуто категорію «напрямок» із застосуванням відповідних методів наукового пізнання. Виходячи з міркувань авторитетних публічних діячів і керуючись власними судженнями підтверджено доцільність оперування саме такою понятійною одиницею.

Ураховуючи значну численність відповідних державних органів підтримано точку зору про диференціацію останніх за критерієм меж і характеру повноважень у предметній сфері. Відповідно до зазначеного критерію репрезентовано суб'єктів із загальними і спеціальними повноваженнями, а також повноваженнями учасника антикорупційних заходів. Уточнено й представлено кількісний склад таких учасників, виходячи з характеру поточної обстановки і зважаючи на правові засади забезпечення аналізованої сфери. Йдеться про включення до числа таких інституцій Ради національної безпеки і оборони України, яка, з-поміж іншого, координує й контролює роботу органів виконавчої влади з протидії корупції.

Висвітлено й детально та змістовно проаналізовано напрями роботи вказаних органів на сучасному етапі національного державотворення. З'ясовано деякі специфічні аспекти роботи окремих із їх числа та висловлено власні міркування щодо характеру діяльності останніх.

З'ясовано роль і визначено місце кожної групи у нинішній антикорупційній інфраструктурі за поточної надскладної обстановки. Доведено, що незалежно від особливостей їх повноважень важливе значення мають результати всіх зі вказаних установ. Аргументовано, що такий підхід є безальтернативним у частині необхідної комплексної протидії й запобіганню корупції.

Ключові слова: державні органи, запобігання, корупція, протидія, регулювання, управління, функціонування.

¹ аспірант кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки, Сумського державного університету (м. Суми, України), ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0009-1259-9907>

**Areas of work of the main implementation-oriented bodies
anti-corruption policy in Ukraine**

Abstract. The presented scientific article is devoted to issues of the directions of work of the main bodies focused on the implementation of anti-corruption policy in Ukraine. It is emphasized and proven that the current model of public anti-corruption policy involves the involvement of a wide range of state bodies. Attention is emphasized and focused on the arguments regarding the lack of alternatives of the presented approach in the current conditions.

To ensure the completeness and comprehensiveness of the research, the category "directions" was considered using the appropriate methods of scientific knowledge. Based on the reasoning of authoritative public figures and guided by their own judgments, the expediency of operating with just such a conceptual unit has been confirmed.

Taking into account the significant number of relevant state bodies, the point of view of differentiation of the latter according to the criterion of limits and nature of powers in the subject area is supported. Subjects with general and special powers, as well as the powers of a participant in anti-corruption measures, are represented in accordance with the specified criterion. The quantitative composition of such participants is clarified and presented, based on the nature of the current situation and taking into account the legal principles of ensuring the analyzed sphere. It is about including among such institutions the National Security and Defense Council of Ukraine, which, among other things, coordinates and monitors the work of executive authorities in combating corruption.

The areas of work of the specified bodies at the current stage of national state formation are highlighted and analyzed in detail and meaningfully. Some specific aspects of the work of some of them have been clarified and personal considerations regarding the nature of the latter's activities have been expressed.

The role and place of each group in the current anti-corruption infrastructure in the current extremely difficult situation has been clarified. It has been proven that, regardless of the specifics of their powers, the results of all of these institutions are important. It is argued that such an approach is irreplaceable in terms of the necessary complex counteraction and prevention of corruption.

Keywords: state bodies, prevention, corruption, opposition, regulation, management, functioning.

Вступ

Реалізація вітчизняної антикорупційної політики супроводжується участю широкого кола публічних інституцій, кожен із яких робить свій внесок у вирішення нагальної і надскладної проблеми – запобігання й протидії проявам корупції. Декларований національний комплексний підхід в цьому аспекті передбачає й значну присутність кожного у відповідних заходах, адже йдеться про значний спектр позицій, що вартують уваги. До слова, такий намір має і зворотній прояв, який передбачає необхідність стійкої й істотної участі всіх уповноважених державних органів. В інакшому випадку, більшість колективних цілей не буде досягнуто, сформувавши підґрунтя для появи ризиків у відповідній сфері.

За таких обставин виникає потреба детального висвітлення ролі кожного з числа ключових суб'єктів антикорупційної діяльності, що у подальшому сформує розуміння про місце і ступінь впливу всіх інституцій. Це має істотне значення для окреслення правового статусу кожного з їх числа, виявлення проблемних аспектів у роботі того чи іншого суб'єкта, а також напрацювання відповідних законодавчих новацій.

Ураховуючи, що антикорупційний напрям залишається одним із проблематичних для української держави і його прогресування неминуче поглибить

наявні кризові процеси висвітлення будь-яких дискусійних аспектів у цій сфері є своєчасним наміром. Не остання роль у такому аспекті відведена й ефективності державних органів, як суб'єктів із запобігання та протидії однойменним процесам і явищам. Із огляду на це, репрезентована тематика вбачається актуальною і такою, що вимагає особливої уваги в сучасних умовах.

Різні аспекти проблематики антикорупційної діяльності перебували у полі зору таких вчених, як Г. С. Буга, Т. Є. Дунаєва, С. О. Іваницький, С. М. Клімова, К. Д. Кулик, Г. Ю. Лук'янова, А. К. Славицька, А. М. Шалай та інші. Водночас, зважаючи на виняткову важливість цих питань та ураховуючи нинішню обстановку в країні ініційована тематика є актуальною і потребує особливої уваги.

Мета репрезентованої праці полягає в аналізі напрямів роботи основних органів, орієнтованих на реалізацію антикорупційної політики в Україні. Досягненню поставленої мети має сприяти аналіз власне векторів однойменної діяльності, виокремлення й класифікація відповідних суб'єктів, а також висвітлення деяких нагальних аспектів у предметній сфері.

Результати

Існування й робота будь-якого суб'єкта передбачає необхідність практичної реалізації відповідної функції (-й) держави, шляхом здійснення певного спектра активних дій. Зазначена парадигма є класичним відображенням прояву державного регулювання і безальтернативна для всіх моделей публічного управління й адміністрування [1, с. 24-25], [2, с. 157-158]. У межах таких функцій прийнято виокремлювати певні напрями діяльності, реалізація заходів в рамках яких – прерогатива котрогось із державних органів. Самі ж напрями, маючи багатогранний застосунок, із-поміж іншого передбачають «... шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь; спрямованість якоїсь дії, явища», спрямованість інтересів тощо [3, с. 164], [4, с. 731]. Тобто, слушно вести мову про якийсь аспект однорідних процесів і явищ відносно котрих здійснюється санкціонований вплив, у тому числі шляхом реалізації різних форм і за допомогою відповідних методів державного управління.

Беручи до уваги вітчизняну конституційну модель державну владу диференціюють на декілька груп із подальшим розмежуванням юрисдикцій. Цей підхід передбачає збалансоване використання управлінського інструментарію, забезпечення дотримання концепції «стримування й противаг», мінімізації фактів невинуватеного дублювання повноважень, залучення необхідних типів ресурсів тощо. Довготривала світова демократична практика наочно демонструє безальтернативність у питаннях вибору підходів до державного регулювання саме з позиції розглянутої складової.

Ураховуючи численність векторів санкціонованого впливу не виключений варіант із концентрацією декількох напрямів у межах однієї інституції. Такий підхід, як правило, продиктований об'єктивною необхідністю оптимізації державного апарату та (або) суміжністю певних векторів.

Із іншого боку, слушно також вести мову про залучення до реалізації певного напрямку декількох суб'єктів. Проте, завдяки компетенції останніх матиме місце реалізація різних заходів, спрямованих на досягнення спільної загальної цілі. До того ж, часто саме така варіація є доцільною і виправданою з огляду на широкий діапазон питань, які вимагають обов'язкової предметної уваги.

Зазначене у повній мірі відповідає питанням реалізації антикорупційної політики, що налічує ряд критичних позицій. Тобто, йдеться про різні кроки, що складають прерогативу певного державного органу і лише їх спільних вжиток забезпечить досягнення фундаментальної цілі.

Виходячи з цього, пропонується виокремити ключових із числа таких інституцій визначивши й охарактеризувавши відповідні напрями роботи останніх. Це забезпечить змістовне й аргументоване розуміння багатогранності однойменного вектору, а також доведе, або спростує думку про залучення широкої кількості державних органів у ці процеси.

Беручи до уваги питання ступеня залученості в ці процеси та роль відповідних повноважень у структурі компетенції того чи іншого суб'єкта пропонується ґрадувати їх на декілька груп. Зважаючи на активну розробку порушеної проблематики в літературі нерідко зустрічається усталена думка відносно ініційованої класифікації. Йдеться про наступну диференціацію: 1) суб'єкти із загальними повноваженнями; 2) суб'єкти зі спеціальними повноваженнями; 3) суб'єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів [5]. Розглянемо, виокремимо й проаналізуємо напрями роботи кожного з таких учасників, тим самим з'ясувавши їх місце в поточній антикорупційній інфраструктурі.

Щодо першої групи, то доцільним і виправдним включення до числа її представників є таких інституцій: 1) Верховна Рада України; 2) Президент України та Рада національної безпеки і оборони України; 3) Кабінет Міністрів України (далі – КМУ). Відповідно до мети представленого наукового дослідження зупинимося на кожному з їх числа.

Стосовно Верховної Ради України, то йдеться про єдиний законодавчий орган, котрий прийняттям відповідних нормативно-правових актів регулює найбільш важливі суспільні відносини. Від цієї інституції залежить характер, темпи, а також специфіка антикорупційної політики.

Варто зупинитися й на питаннях здійснення контролю за реалізацією антикорупційної політики. Так, згідно ч. 2 ст. 18 цього ж акту йдеться про те, що Верховна Рада України не пізніше 1 червня проводить парламентські слухання з питань реалізації Антикорупційної стратегії [6]. Наведену міру доцільно розцінювати, як прояв контрольних мір у частині виконання намічених цілей щодо предметної сфери.

Із приводу Президента України, то мовиться про узагальнені, у тому числі представницькі функції, одним зі проявів котрих є якраз питання запобігання й протидії корупції. Під різними кутами зору вказані кроки мають значення для успішної реалізації широкого кола питань стосовно антикорупційної сфери.

Також Президент України очолює Раду національної безпеки і оборони України (п. 18 ст. 106) [8], яка координує й контролює роботу органів виконавчої влади з протидії корупції (ч. 8 ст. 4) [11]. Контрольна функція вказаного суб'єкта проявляється і в інші способи під час реалізації антикорупційної політики держави. У цьому контексті доцільно згадати ч. 2 ст. 20 ЗУ «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII [6] відповідно до якої Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) має підготувати національну доповідь щодо ефективності реалізації відповідної політики з подальшою її подачею на розгляд саме Президенту України [6]. Деякі прояви такої функції мають місце під час застосування інших заходів, що вказує на вагому роль аналізованого суб'єкта відносно досліджуваної сфери.

Фокусуючи увагу на КМУ слушно відмітити, що йдеться про загальне здійснення виконавчої влади (ч. 2 ст. 1) [12], зокрема й відносно протидії та запобігання корупції. У цьому аспекті необхідно виділити питання затвердження відповідних підзаконних нормативно-правових актів, націлених на реалізацію законодавчих норм. Типовим прикладом можна вважати зобов'язання вказаного органу затверджувати державну антикорупційну програму з виконання Антикорупційної стратегії (ч. 5 ст. 18) [6]. Цей документ є обов'язковим за нинішніх

законодавчих умов і покликаний забезпечити поетапну й ефективну реалізацію згаданої профільної стратегії.

Як й інші розглянуті суб'єкти КМУ спрямовує, координує та контролює роботу решти центральних органів виконавчої влади. Зважаючи на правове становище деяких із їх числа (НАЗК, Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ)) можна прослідкувати його вплив (у різних обсягах) щодо цих інституцій. Наведені й деякі інші вагомні аспекти дають мотивовані підстави розцінювати КМУ в якості важливого учасника антикорупційної інфраструктури.

Друга група представлена суб'єктами зі спеціальними повноваженнями у сфері антикорупційної діяльності. Керуючись нормам ЗУ «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII [6] йдеться про спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (органи прокуратури, Національна поліція, НАБУ та НАЗК) (абз. 14 ч. 1 ст. 1) [6]. Зосередимо свою увагу щодо становища кожного з їх числа. Так, зокрема:

1. Органи прокуратури. Виключна роль цих суб'єктів зумовлена унікальними функціями останніх, а саме: 1) підтримання державного обвинувачення в суді; 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених профільним актом та відповідними положеннями цивільного процесуального законодавства; 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах [7]. Особливий акцент необхідно здійснити на здійсненні нагляду за додержанням законів, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство (Національна поліція, НАБУ, Державне бюро розслідувань). Перераховані суб'єкти правоохоронної діяльності, з-поміж іншого, розслідують так звані «корупційні склади правопорушень», що свідчить про необхідність належного процесуального супроводу останніх.

До того ж, підтримання державного обвинувачення в суді здійснюється на основі матеріалів досудового розслідування, що підкреслює важливу роль правоохоронних органів. Однак, при цьому, варто усвідомлювати, що належна доказова база й ряд інших аспектів забезпечуються відповідною участю органів прокуратури.

Нинішня структура системи прокуратури України передбачає функціонування Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП), як юридичної особи публічного права, яка має відокремлене майно, котре є державною власністю, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням [7]. Її функції носять вузький характер і орієнтовані виключно на супровід роботи НАБУ. Згідно ч. 3 ст. 8¹ ЗУ «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. № 1697-VII [7] мовиться про наступні позиції: 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування НАБУ; 2) підтримання державного обвинувачення в суді у відповідних провадженнях; 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених профільним законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також представництво у межах компетенції інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави [7]. Провадячи відповідні спільні заходи тільки з НАБУ вона покликана істотно посилити антикорупційний вектор державної політики. Із огляду, на різні прояви тиску відносно цієї інституції її автономізація є своєчасним і виправданим кроком в умовах сьогодення.

Відносно Національної поліції й Державного бюро розслідувань такі функції реалізують інші представники органів прокуратури без участі САП. Зазначене свідчить

про важливість всієї системи прокуратури відносно аналізованої сфери суспільних відносин.

2. Національна поліція. Відповідно до ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII [9] завданнями аналізованої інституції є: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидія злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [9]. По всіх цих позиціях працівники однойменної установи, у тому числі провадять заходи, спрямовані на запобігання й протидію корупції.

Це міркування підтверджується широким спектром різнотипних основних і додаткових повноважень (ст. ст. 23, 24) [9], орієнтованих на виконання поставлених завдань. Беручи початок від кола превентивних мір і досудового розслідування, зокрема й оперативно-розшукових заходів, взаємодії з іншими іноземними та вітчизняними державними органами й громадськістю і завершуючи можливою участю в обороні держави, а також деякими формами інформаційно-аналітичної роботи діяльність цієї установи має багатогранні прояви.

З огляду на підслідність Національної поліції важливе місце відведено процесуальним питанням протидії й запобігання корупції. Відповідно до ч. 1 ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [10] слідчі однойменних органів здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування [10]. Отже, всі так звані «корупційні» кримінально-карані діяння, що перебувають поза сферою впливу НАБУ і Державного бюро розслідувань є прерогативою саме представленої установи.

Окрім цієї складової вказані суб'єкти уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення за наступними деліктами: 1) «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності» (ст. 172⁴); 2) «Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків» (ст. 172⁵); 3) «Порушення вимог фінансового контролю» (ст. 172⁶); 4) «Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів» (ст. 172⁷); 5) «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень» (ст. 172⁸); 6) «Невжиття заходів щодо протидії корупції» (ст. 172⁹) [13]. Наведений аспект також є важливою складовою антикорупційної діяльності органів Національної поліції, особливо в умовах потреби тотальної протидії корупції.

3. НАБУ. Знакове місце в питаннях протидії корупції (й відповідно реалізації деяких векторів антикорупційної політики) відведено саме вказаній установі. Будучи органом зі спеціальним статусом, на який покладається обов'язок попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних й інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових (ч. 1 ст. 1) [14] цей суб'єкт націлений на «найрезонансніші» діяння.

Такий орієнтир обумовив і зміст завдань аналізованої інституції. Згідно абз. 2 ч. 1 ЗУ «Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р. № 1698-VII [14] йдеться про протидію корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції [14]. Щодо змісту й характеру повноважень правоохоронного органу, то, зважаючи на його завдання, слід вести мову про виключну націленість стосовно

протидії корупційним деліктам. Узагальнено мову слід вести про такі позиції: 1) здійснення оперативно-розшукових заходів; 2) здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень; 3) вжиття заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, віднесених до його підслідності; 4) взаємодія з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами; 5) здійснення інформаційно-аналітичної роботи; 6) забезпечення особистої безпеки працівників установи; 7) забезпечення на умовах конфіденційності та добровільності співпраці з особами, які повідомляють про корупційні правопорушення; 8) звітування про свою діяльність; 9) здійснення міжнародного співробітництва; 10) вжиття заходів щодо виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості, надсилання САП матеріалів для вирішення питання про пред'явлення позову про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави; 11) збір і надсилання САП матеріалів для вирішення питання про пред'явлення позову про визнання недійсними угод у випадках, передбачених законодавством України (ч. 1 ст. 16) [14]. Тобто, мову слід вести про класичні повноваження для учасників системи правоохоронних органів.

Особливої уваги заслуговує питання підслідності однойменної установи, з огляду на її законодавчі орієнтири, висвітлені в завданнях органу. Відповідно до ч. 4 ст. 216 детективи установи провадять досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 191, 206², 209, 210, 211, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 366², 366³, 368, 368⁵, 369, 369², 410 Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. № 2341-III [15], якщо наявна хоча б одна з таких умов: 1) правопорушення скоєно вищими посадовими особами уповноваженими на виконання функцій держави і місцевого самоврядування та прирівняних до них осіб (за певних винятків) чи керівником суб'єкта великого підприємництва, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 % [10]; 2) розмір предмета кримінального правопорушення, передбаченого ст.ст. 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 368, 369, 369² Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. № 2341-III [15], у п'ятсот і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення кримінального правопорушення, а також предмет кримінального правопорушення або розмір завданої шкоди у кримінальних правопорушеннях, передбачених ст.ст. 191, 206², 209, 210, 211, 364, 410 закону про кримінальну відповідальність [15] у дві тисячі і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення кримінального правопорушення (якщо кримінальне правопорушення вчинено службовою особою державного органу, правоохоронного органу, військового формування, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 % [10]; 3) кримінальне правопорушення, передбачене ст. 369, ч. 1 ст. 369² Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. № 2341-III [15], вчинено щодо службової особи, визначеної у ч. 4 ст. 18 закону про кримінальну відповідальність [15] або вищих посадових осіб уповноважених на виконання функцій держави і місцевого самоврядування й прирівняних до них осіб (за певних винятків) [10]. Тобто, мовиться про широкий спектр резонансних складів протиправних діянь, які монополярно розслідує НАБУ. Цим, до слова, підтверджується його вагома роль відносно інших державних органів у аналізованій сфері.

4. НАЗК. Аналізований центральний орган виконавчої влади, націлений на багато базових аспектів антикорупційної діяльності. Зокрема, йдеться про забезпечення формування й реалізації державної антикорупційної

політики (ч. 1 ст. 4) [6], що є основою для ухвалення інших управлінських рішень у вказаній сфері. В цьому контексті особливо необхідно загадати виключні повноваження щодо розробки проєктів Антикорупційної стратегії (ч. 1 ст. 18) й державної антикорупційної програми (ч. 5 ст. 18) [6], які схвалюються іншими інституціями (Верховною Радою України та КМУ, відповідно). Отже, базис для реалізації строкових ключових мір формується якраз НАЗК, на основі широкого спектру різних даних.

Відносно повноважень інституції, то йдеться про наступні: 1) проведення аналізу: а) стану запобігання та протидії корупції в Україні; б) статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції; 2) розроблення проєктів Антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії; 3) підготовка та подання в установленому законом порядку до КМУ проєкту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики; 4) формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проєктів нормативно-правових актів з цих питань; 5) організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції; 6) здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб; 7) координація та надання методичної допомоги щодо виявлення корупційних ризиків та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм; 8) здійснення контролю та перевірки декларацій суб'єктів декларування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування; 9) здійснення державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій; 10) затвердження розподілу коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій, відповідно до закону; 11) забезпечення ведення Єдиного порталу повідомлень викривачів, Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення; 12) координація в межах компетенції, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції; 13) погодження антикорупційних програм державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, розробка типової антикорупційної програми юридичної особи; 14) отримання та розгляд повідомлень, здійснення співпраці з викривачами, участь у забезпеченні їх правового та іншого захисту; 15) організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції, працівників публічних інституцій (крім підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування); 16) надання рекомендаційних роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, застосування інших положень профільного закону та прийнятих на його виконання нормативно-правових актів, захисту викривачів; 17) інформування громадськості про здійснювані НАЗК заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції; 18) залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики; 19) координація виконання

міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями в межах своєї компетенції; 20) обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями; 21) інші повноваження, визначені законами (ч. 1 ст. 11) [6]. Тобто, в дійсності мовиться про широкий діапазон векторів антикорупційної діяльності. Реалізація мір по всім цим позиціям покликана забезпечувати вирішення завдань аналізованої установи.

Уповноважені посадові особи НАЗК також складають протоколи про адміністративні правопорушення відносно тих корупційних діянь, що й органи Національної поліції. Проте, йдеться лише стосовно тих осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище (ч. 1 ст. 255) [13]. Крім того, його юрисдикція поширюється на певні інші адміністративні правопорушення, а саме: 1) «Невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції» (ст. 188⁴⁶); 2) «Порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії, порушення порядку надання або отримання державного фінансування статутної діяльності політичної партії, порушення порядку надання або отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації референдуму» (ст. 212¹⁵); 3) «Порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру» (ст. 212²¹) [13]. Ці й інші аргументи доводять провідну роль цієї інституції у частині реалізації антикорупційної політики в Україні.

Якщо ж вести мову про представників третьої групи, то йдеться про значну кількість публічних інституцій, котрі мають затверджувати антикорупційні програми локальної дії. Згідно ч. 1 ст. 19 ЗУ «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII [6], то мовиться про наступних: 1) Офіс Президента України; 2) Апарат Верховної Ради України; 3) Секретаріат Кабінету Міністрів України; 4) Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; 5) Офіс Генерального прокурора; 6) Служба безпеки України; 7) міністерства; 8) інші центральні органи виконавчої влади; 9) інші державні органи (Центральна виборча комісія, Вища рада правосуддя, Рахункова палата та ін.), юрисдикція котрих поширюється на всю територію України; 10) обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації; 11) державні цільові фонди; 12) Національний банк України [6]. Тобто, повноваження з протидії й запобігання корупції у них вужчі і не такі знакові, що унеможлиблює віднесення останніх до попередніх двох груп. У цей же час, кожен із них робить вагомий внесок у питання реалізації однойменної політики, що призводить до хибності ініціативи залишення їх поза увагою.

Висновки

У відповідності до сформульованої мети виокремлено й здійснено детальний аналіз векторів роботи провідних органів, орієнтованих на реалізацію антикорупційної політики в Україні. Для досягнення вказаної цілі було розкрито поняття й з'ясована сутність категорії «напрями» з позиції адміністративно-правового регулювання на сучасному етапі.

Встановлено, що безальтернативно вагому роль у цих процесах відіграють державні органи. Зважаючи на численність і багатогранність спірних питань доведено, що йдеться про широкий спектр публічних інституцій, які в різній мірі задіяні у відповідних процесах. Ураховуючи цю істотну обставину, підтримано точку зору про класифікацію останніх на три групи та уточнено бачення персонального складу, а саме: 1) суб'єкти із загальними повноваженнями (а) Верховна Рада України; б) Президент України та Рада національної безпеки і оборони України; в) КМУ);

2) суб'єкти зі спеціальними повноваженнями (органи прокуратури, Національна поліція, НАБУ та НАЗК); 3) суб'єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів (значна кількість державних органів, передбачена ч.1 ст.19 ЗУ «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII).

На основі аналізу повноважень всіх цих суб'єктів, було визначено фундаментальні напрями роботи останніх із питань антикорупційної діяльності. Встановлено й доведено важливу участь кожного з них у частині реалізації однойменної політики в Україні.

Список використаних джерел

1. Скидан О. В., Якобчук В. П., Дацій Н. В., Ходаківський Є. І. та ін. Публічне управління та адміністрування : навч. посібн. Житомир : ЖНАЕУ. 2017. 705 с.
2. Рубцов В. П., Перинська Н. І., Сурмін Ю. П. Державне управління та державні установи: навч. посібн. для дистанційного навчання. Київ : Університет «Україна». 2008. 440 с.
3. Білодід І. Словник української мови: в 11 томах. Т. 5. 1979. С. 164
4. Бусел В. та ін. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000. Київ ; Ірпінь : Перун. 2005. 1728 с.
5. Суб'єкти у сфері запобігання та протидії корупції. Веб-портал: Коломийської районної державної адміністрації. 2024. URL: <https://kolrda.gov.ua/subyekty-u-sferi-zapobihannya-ta-protydiyi-koruptsiyi>.
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n239>.
7. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
8. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4602>.
9. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
11. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
12. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
14. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
15. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

